

Improving Reading Skills In Nomadic School Children By Creating An Inclusive Reading Environment: An Action Research Study

Faroogh Khakzad^{1*}, Jamal Razi²

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۰۲

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۲۱

Accepted Date: 2023/02/21

Received Date: 2022/08/12

Abstract

Nomadic societies are subcultures that possess their own distinct social and economic characteristics. These groups rely on livestock for sustenance and income, and they also contribute to the overall development of their nations. However, nomads often face marginalization and lack access to essential services such as healthcare and education. The nomadic way of life poses significant challenges to the education of their children, as they are often tasked with tending to animals instead of attending school. The global nomadic community is currently undergoing a transition due to factors such as population growth, government policies, and globalization, which have made it increasingly difficult to maintain the traditional nomadic lifestyle. Unfortunately, nomadic groups are largely overlooked in education policies and services, despite the fact that education is recognized as a fundamental aspect of their overall development by UNESCO. Consequently, the education of nomads remains a pressing concern, as they are among the most disadvantaged groups in terms of educational opportunities. Numerous studies have highlighted a significant disparity in learning outcomes between children in urban and rural schools in China. This discrepancy can be attributed, in part, to the limited economic and cultural development in rural areas, resulting in reduced access to reading resources that foster skill and ability development. Research findings consistently demonstrate that extracurricular study resources are severely limited and inadequate in rural areas. To address the issue of limited access to appropriate reading resources in rural-nomadic schools, an action research project titled "Books in Rural Libraries and Home Bookcases" was initiated by a team of educational leaders. This project spanned two years and involved two educational leaders with six years of experience in educational leadership, as well as an education expert from the city. The team focused on establishing intra-school and rural public libraries as practical solutions. The project was founded on a collaborative partnership

1. PhD in Curriculum Studies, University of Tehran, Education, Piranshahr, Iran.

* Corresponding Author:

Email: farooghkakzad@ut.ac.ir

2. PhD in Curriculum Studies, University of Tehran, Education, Piranshahr, Iran.

involving school libraries, rural families, government libraries, and city cultural groups. The research team continuously updated the project's development plans and collected data throughout the action research process. The primary objective of this study was to create a conducive learning environment in rural-nomadic areas to ensure universal access for all children. The outcomes of this research can contribute to the development of reading and study skills among children in nomadic schools, as well as expanding library resources in rural areas and reducing the disparity in reading abilities between urban and rural children. The literacy rate among children in rural-nomadic and underdeveloped regions remains significantly lower compared to urban children.

To create an inclusive study environment for rural children, a three-step, two-year practice framework was designed and evaluated in this study. The action research circles involved two public libraries, four primary schools, and 37 families residing in nomadic villages within Piranshahr city. Following the action phase, the researchers regularly visited four rural and nomadic schools to assess progress and identify learning outcomes. At the conclusion of the study, interviews were conducted with two librarians from public libraries, six principals, twelve teachers from rural primary schools, twenty-four rural children (including seven exceptional readers), and five parents of high-achieving students. Through analysis and coding of the interviewees' statements, several factors were identified and categorized. The participating parents highlighted the importance of interpersonal and communication skills, with emphasis on passion, emotional connection, and reading abilities. The participating children demonstrated the significance of academic and life skills, focusing on academic interest, performance, satisfaction, and social cohesion. The participating teachers and administrators emphasized the effectiveness of school activities, student satisfaction, availability of diverse resources, and a conducive learning environment. The librarians from public libraries underscored the importance of effective libraries, virtual libraries, and the development of rural culture, all of which have a positive impact on improving the reading environment. Based on the research project's positive impact on rural areas, five key strategies were identified to guide future actions for libraries and other sectors in fostering children's literacy. However, the success of this research project in enhancing reading literacy among rural children hinges on two factors. Firstly, it relies on the presence of a local community library with librarians who are both educated and committed to public welfare. Secondly, it requires a local elementary school led by a principal who shares the project's goals and is dedicated to cooperation in its implementation, particularly in improving the reading environment.

The selection and allocation of books for this project should align with the specific needs of rural children. An elementary school teacher, interviewed as part of this study, expressed that when the school received books donated by the research team, the children exhibited excitement and exclaimed, "We have new books to read!" While books and shelves provide physical environments for reading, creating a stimulating reading experience necessitates learning environments that actively engage students, such as through the design of reading activities. To ensure sustainable development, ongoing support should be provided following

the distribution of books in public, school, and home libraries. This support can take two forms: first, the provision of professional guidance during field visits; and second, extending the reach of reading from school to the home, as demonstrated in this study by rewarding exceptional readers and establishing a connection between books and improved relationships between children and parents. Books enriched the inner world of underprivileged children, to some extent compensating for parents' absence and inability to assist with daily matters. The success of this research project in enhancing reading literacy among rural children depends on two factors: first, the presence of a local library with educated and dedicated librarians committed to public welfare, and second, a local elementary school with a principal who shares the project's goals and is willing to cooperate in improving the reading environment. The selection and allocation of books for this project should be tailored to the specific needs of rural children. In an interview, an elementary school teacher shared that when the school received books donated by the research team, the children were excited and exclaimed, "We have new books to read!" While books and shelves provide physical environments for reading, it is important to create engaging learning environments that actively involve students, such as through the design of reading activities. To ensure sustainable development, ongoing support should be provided after the distribution of books in public, school, and home libraries. This support can take two forms: first, offering professional guidance during field visits; and second, expanding the reach of reading from school to home, as demonstrated in this study through the recognition of outstanding readers and fostering stronger relationships between children and parents. The presence of books enriched the inner world of underprivileged children, partially compensating for parents' absence and their inability to assist with daily matters.

Keywords: Reading Skills, Study, Nomadic Schools, Elementary School

ارتقای مهارت‌های خواندن در کودکان مدارس عشایری با ایجاد یک محیط مطالعه

فراگیر: یک پژوهش اقدام پژوهی

فاروق خاکزاد*^۱ و جمال رزی^۲

چکیده

پژوهش حاضر که با روش اقدام پژوهی (مدل پنج مرحله‌ای ساسمن و اورد) صورت پذیرفته است، به دنبال شناسایی راهبردهای ارتقای سطح مهارت‌های خواندن در بین کودکان عشایری می‌باشد. در این راستا، ابتدا یک چارچوب عمل سه مرحله‌ای و دوساله طراحی و ارزیابی شد. حلقه‌های اقدام پژوهی شامل ۲ کتابخانه عمومی، ۴ مدرسه ابتدایی و ۳۷ خانواده واقع در روستاهای عشایری شهرستان پیرانشهر بود. بعد از مرحله اقدام، جهت ارزیابی و مشخص نمودن یادگیری در طی زمان در نظر گرفته شده، از ۴ مدرسه روستایی و عشایری به صورت منظم بازدید و در پایان دوره با ۲ کتابدار از کتابخانه‌های عمومی، ۶ مدیر و ۱۲ معلم از مدارس ابتدایی روستایی، ۲۴ کودک روستایی شامل ۷ کتابخوان ممتاز و ۵ نفر از والدینی نترات برتر که جایزه گرفتند، مصاحبه انجام شد. بر مبنای تحلیل و کدگذاری سه‌گانه برآمده از اظهارات مصاحبه‌شوندگان، از طریق «والدین مشارکت‌کننده» عامل «مهارت‌های درون فردی و بین فردی»؛ از طریق «کودکان مشارکت‌کننده» عامل «مهارت‌های تحصیلی و زندگی»؛ از طریق «معلمان و مدیران مشارکت‌کننده» عامل «مدرسه یادگیرنده» و از طریق «کتابداران کتابخانه‌های عمومی» عامل «کتابخانه سیار» شناسایی و دسته‌بندی گردیدند. ۵ مقوله‌ی شناسایی شده به‌عنوان راهبردهای توسعه سوادآموزی کودکان مدارس عشایری و هدایت اقدامات آتی برای کتابخانه‌ها پیشنهاد گردید.

کلیدواژه‌ها: مهارت خواندن، مطالعه، مدارس عشایری، دوره ابتدایی

۱. دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه تهران، آموزش و پرورش، پیرانشهر، ایران.

Email: farooghkhakzad@ut.ac.ir

* نویسنده مسئول

۲. دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه شهید رجایی تهران، آموزش و پرورش، پیرانشهر، ایران.

مقدمه

مطالعه کردن و عادت نمودن به این موضوع که عمدتاً در دوره ابتدایی پرورش می‌یابد، تأثیر زیادی بر زندگی بزرگسالی فرد دارد (Li, Wang, & Zhang, 2020). به همین منظور امروزه کتابخانه‌های سراسر جهان در حال گسترش محیط مناسب مطالعه و خواندن برای کودکان هستند.

جوامع عشایری^۱ از جمله خرده‌فرهنگ‌هایی هستند که ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی خاص خود را دارند. گروه عشایری برای به دست آوردن غذا و پول، به دام وابسته هستند و در توسعه ملی کشورهای خود نیز نقش دارند. با این حال، عشایر جزو گروه‌های حاشیه‌نشین در سطح جهان هستند که غالباً بدون خدمات اساسی مانند مراقبت‌های بهداشتی و آموزش می‌باشند. خاصیت حرکت این جوامع، آموزش فرزندان آن‌ها را با خطر بزرگی روبرو می‌کند؛ زیرا فرزندان آنان در مدتی که قرار است در مدرسه باشند، حیوانات را پرورش دهند (Ali, 2019) در سطح جهانی، دنیای عشایری در حال گذار است. جایی که رشد عمومی جمعیت، مسائل مربوط به سیاست‌های دولت و جهانی‌سازی، سبک زندگی عشایری سنتی را دشوارتر می‌کند. حتی در دوره آموزش برای همه (EFA)، گروه‌های عشایری تا حد زیادی از سیاست و خدمات آموزشی غایب هستند. آموزش عشایر به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های آموزش بنیادی موردنظر یونسکو در نظر گرفته می‌شود (Olaniran, 2018). جمعیت جهانی عشایری از نظر تحصیلی جز محروم‌ترین اقشار هستند (UNESCO, 2015). مطالعات متعدد صورت گرفته حاکی از تفاوت چشمگیر کیفیت یادگیری بین کودکان مدارس شهری و روستایی در چین است (Rozelle & Hell, 2020). یکی از دلایل این نوع تفاوت به محدودیت‌های توسعه اقتصادی و فرهنگی در مناطق روستایی برمی‌گردد که این امر موجب می‌گردد که کودکان مناطق روستایی به منابع خواندن در جهت توسعه مهارت‌ها و توانمندی‌های خود کمتر دسترسی داشته باشند. غالب نتایج پژوهشی نیز مؤید این موضوع بوده‌اند که منابع مطالعه غیردرسی در سطح مناطق روستایی بسیار محدود و غیر رضایت‌بخش می‌باشد (Zhang, 2018).

بررسی پیشینه نشان داد، در حوزه برنامه درسی عشایر ایران، پژوهش‌های اندکی انجام شده است. در پژوهشی (Abdoli & Attaran, 2017) به این نتیجه رسیدند که برنامه درسی با سبک زندگی عشایر انطباق ندارد. در پژوهشی دیگر (Abdoli, 2017) نشان داد که دو کوچ سالانه عشایر باعث به هم ریختن برنامه‌ریزی درسی و آموزشی مدرسه، شتاب در آموزش و به اتمام نرسیدن کتاب‌ها می‌شود. همچنین نتایج تحقیق (Heydarzadegan, & Sandoogh-daran, 2019) بیانگر این بود که فرصت‌های آموزشی در مناطق عشایری استان سیستان و بلوچستان نابرابر است (Abbasi, 2020). با تحلیل اهداف تعلیم و تربیت عشایر با تکیه بر دیدگاه‌های بهمن بیگی، به نه هدف دست‌یافت. به‌زعم (Qadri and Karamkar, 2016) برنامه‌های درسی موجود، ظرفیت‌های جوامع محلی، تاریخچه، باورها، عقاید، آداب و رسوم و زبان را نادیده می‌گیرند. به باور (Nikkhah et al, 2022) تجربه کاری معلمان مشغول به خدمت در شهر با روستا متفاوت است و رابطه میان متغیرهای محیط کاری و پیامدهای شغلی را تعدیل می‌کند. در سطح جهان، با وجود معرفی خط‌مشی‌ها و برنامه‌های متنوع باهدف ترویج دسترسی به آموزش‌های اساسی در بین شهروندان، جامعه

عشایری همچنان چالش‌های محرومیت را تجربه می‌کند (Ngugi, 2017).

در مورد عشایر ایران، طبق ماده ۸ اساسنامه مدارس عشایری مصوب شورای عالی آموزش و پرورش در سال ۱۳۹۵، قرار بود برنامه درسی و متون آموزشی و تربیتی مدارس عشایری، بر اساس مفاد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و در چارچوب برنامه درسی ملی و با توجه به شرایط و ویژگی‌های زندگی عشایری و اقتضائات محلی و منطقه‌ای، توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و حداکثر تا دو سال پس از ابلاغ این اساسنامه، متناسب‌سازی شود که این مهم تاکنون محقق نشده است. به‌زعم Taghipour Zahir (2015) در دوره ابتدایی که یکی از مهم‌ترین دوران تحصیل در نظام آموزشی است، اگر قرار است برنامه درسی مدارس ابتدایی در شکوفایی توانایی‌ها و بهتر کردن زندگی مؤثر واقع افتد باید برنامه آن متناسب با زمان، مکان و سایر شرایط اجتماعی باشد.

بیان مسئله

بسیاری از کودکان روستایی-عشایری نه تنها در خانه، بلکه در مدرسه نیز به کتاب‌های غیردرسی دسترسی ندارند. مطالعات میدانی صورت گرفته توسط راهبران آموزشی و تربیتی در ۵ سال گذشته بیانگر این است که اگرچه تعدادی از مدارس ابتدایی روستایی-عشایری دارای کتابخانه می‌باشند ولی از لحاظ غنای منابع و تعداد کتاب‌ها در سطح رضایت بخشی قرار ندارند. محتوای کتاب‌ها این مدارس قدیمی و مناسب با سطح سنی دانش آموزان نمی‌باشند. این مسئله عمده‌تاً به این دلیل است که کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های مدارس روستایی-عشایری همیشه توسط سازمان‌های دولتی خریداری می‌شوند، ممکن است همیشه علایق محلی را منعکس نکنند و در طول زمان به‌روزرسانی نمی‌شوند. آمار و ارقام ارائه شده از سوی مجامع و سازمان‌های فرهنگی داخلی و خارجی مانند یونسکو در مورد سرانه مطالعه هر ایرانی، چندان نیست (Bichranlou et al, 2016). مطابق پژوهش‌های انجام گرفته می‌توان گفت محتوای خواندنی مناسب را برای کودکان فراهم نمی‌کنند (Pourshalchi et al, 2021) کتابخانه‌های عمومی که توسط دولت‌ها تأسیس شده‌اند و زیر نظر وزارت ارشاد فعالیت می‌کنند حمایت لازم از کودکان روستایی-عشایری و یا تجهیز کتابخانه‌های مدارس روستایی نداشته‌اند (Behrouzfar & Mahmoudi, 2020).

برای حل مشکل دسترسی محدود کودکان مدارس روستایی-عشایری به منابع خواندنی مناسب، یک پروژه اقدام پژوهی به نام کتاب‌ها در کتابخانه‌های روستایی و قفسه‌های کتاب خانگی توسط یک تیم از راهبران آموزشی و تربیتی در مدارس عشایری راه‌اندازی شد. تیم پژوهشی شامل دو نفر از راهبران آموزشی و تربیتی با ۶ سال سابقه کار در حوزه راهبری آموزشی و یک نفر از متخصصان و صاحب‌نظران حوزه تعلیم و تربیت شهرستان بود که به‌صورت طولی و در یک بازه زمانی دوساله طرح را پیش بردند. محققان در این پژوهش به ایجاد کتابخانه‌های درون مدرسه‌ای و عمومی روستایی به‌عنوان یک راهکار عملیاتی توجه نمودند. این پروژه بر اساس یک مشارکت جمعی بین کتابخانه‌های مدارس، خانواده‌های روستایی، کتابخانه‌های دولتی و گروه‌های فرهنگی شهرستانی بود. تیم تحقیقاتی به‌طور مداوم برنامه‌های توسعه پروژه را به‌روز می‌کرد و داده‌ها را در طول فرآیند اقدام پژوهی جمع‌آوری می‌کرد. هدف اساسی این مطالعه ایجاد یک محیط مطالعه مناسب در مناطق روستایی-عشایری به‌نحوی که تمامی کودکان به آن دسترسی

داشته باشند، می‌باشد. پژوهش حاضر می‌تواند به چگونگی پرورش مهارت خواندن و مطالعه در بین کودکان مدارس عشایری، چگونگی گسترش کتابخانه در مناطق روستایی، کاهش تفاوت مهارت خواندن در بین کودکان شهری و روستایی و... کمک می‌نماید.

مبانی نظری

کتاب‌خوانی کودکان

تحقیقات مرتبط با مطالعه کودکان، بر اهمیت مطالعه در راستای ارتقای سطح خواندن، نوشتن، افزایش دامنه لغات، نگرش مثبت نسبت به خواندن و لذت بردن از آن تأکید دارند (Clark & Rumbold, 2006) (Zizhou, 2021) نتایج پژوهش (Loh and Sun, 2020) بیانگر آن است عادت به مطالعه در کودکان به شکل معناداری موجب افزایش درگیری تحصیلی و علاقه‌مندی نسبت به تحصیل می‌شود. (Krolak, 2005) بیان می‌دارد که اهدای کتاب، به‌ویژه توسط سازمان‌های غیردولتی در مناطق روستایی، به‌عنوان یک اقدام کلیدی در جهت بهبود محیط مطالعه و ارتقای سطح سواد کودکان قلمداد می‌شود.

از آنجایی که استفاده از کتابخانه برای بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان اهمیت دارد، مطالعات نشان می‌دهند که کتابخانه‌های عمومی باید برای حمایت از کتابخانه‌های مدارس مجهز شوند (Mahwasane, 2017). (Smith, 2014) به اهمیت همکاری بین کتابخانه‌های عمومی و کتابداران مدارس در خدمت به کودکان و جوانان در مناطق روستایی اشاره دارد و تأکید می‌نماید که باید استراتژی‌هایی برای کمک به ایجاد روابط مشارکتی قوی بین کتابخانه‌ها و مدارس در مناطق روستایی ایجاد شود. (Gilpin & Bek- 2020) دریافتند که کتابخانه‌های مدارس بر میزان استفاده از کتاب و عادت به مطالعه در بین افراد خانواده نیز نقش قابل ملاحظه‌ای ایفا می‌نمایند.

علاوه بر زمینه‌سازی جهت اشاعه مهارت خواندن و مطالعه کردن، والدین و معلمان نیز در این خصوص نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. (Lockwood, 2008) نتایج مطالعه (S'én'echal and LeFev, 2014) نشان می‌دهد که محیط خانه به رشد واژگان و خواندن کودکان کمک می‌کند. مطالعه دیگری بر اساس داده‌های ۲۷ کشور و ۷۰۰۰۰ مورد نشان داد که کودکانی که در خانه‌هایی که کتاب‌های زیاد در آن‌ها وجود دارد، سه سال بیشتر از کودکانی که در خانه‌های بدون کتاب هستند، تحصیل می‌کنند (Evans, Kelley, Sikora, 2010) & Treiman, 2010) همچنین (Cremin, 2019 Mottram, Collins, Powell, & Drury) اهمیت الگوهای خواندن در خانه و مدرسه را در توسعه سوادآموزی کودکان نشان دادند. (Henri, Warning, and Angel, 2018) دریافتند که تعامل خوب بین معلمان و دانش‌آموزان برای توسعه علایق خواندن و عادات خواندن کودکان در کشورهای در حال توسعه مفید است.

کتابخانه‌های روستایی و پروژه‌های کتاب‌خوانی

بررسی نظام‌مند نظری در حوزه کتابخانه‌های روستایی، هفت موضوع اساسی از جمله نقش‌ها، خدمات، استفاده، منابع، فعالیت‌ها، چالش‌ها و تأثیرات کتابخانه‌های روستایی را نشان داده‌اند (Samsuddin, Shaffril, & Fauzi, 2020) بسیاری از مطالعات به‌وضوح بین کتابخانه‌های تأسیس شده توسط سازمان‌های دولتی یا بخش‌های خصوصی و غیردولتی تمایز قائل نشده‌اند. این تفاوت بسیار مهم است زیرا بر نحوه

خدمات‌رسانی و توسعه پایدار کتابخانه‌های روستایی تأثیر می‌گذارد.

(Wu, 2012) در تعریفی از کتابخانه‌های غیردولتی بیان می‌دارد که کتابخانه غیردولتی توسط بخش‌های غیردولتی مانند سازمان‌های غیردولتی یا افراد ایجاد می‌شود و به آن کتابخانه مستقل یا کتابخانه خصوصی نیز می‌گویند؛ (Wang and Wu, 2010) دریافتند که کتابخانه‌های غیردولتی عمدتاً در مناطق روستایی توزیع می‌شوند و توسط روستاییان سالخورده یا بازنشستگان شهرها حمایت می‌شوند. این کتابخانه‌ها به‌عنوان بستری برای تبادل دانش و اطلاعات در بین جمعیت روستایی عمل می‌نمایند (Dent, 2013) همچنین استدلال کرد که کتابخانه‌های روستایی نقش حیاتی در توسعه سوادآموزی مناطق محروم ایفا می‌کنند.

از منظر جهانی، کتابخانه‌های روستایی متعددی توسط سازمان‌های غیردولتی، سازمان‌های غیردولتی یا افراد در کشورهای در حال توسعه ساخته و حمایت می‌شوند تا محیط مطالعه برای کودکان را بهبود بخشند. به‌عنوان مثال در مورد بنگلادش، بسیاری از کتابخانه‌های غیردولتی جهت توسعه مهارت‌های سوادآموزی به مناطق روستایی خدمت‌رسانی می‌نمایند (Islam & Ahmed, 2012). سازمان بین‌المللی اتاقی برای خواندن^۱ از سال ۱۹۹۸ بیش از ۱۰۰۰۰ کتابخانه در سراسر دنیا ایجاد کرده و بالغ بر ۱۳,۳ میلیون کتاب را در کشورهای در حال توسعه توزیع کرده است (Wood, 2013) (Hossain, 2013) گزارش داد که این سازمان به ایجاد ۶۶۷ کتابخانه مدرسه‌ای در ویتنام کمک کرده است و سازمان‌های دیگر مانند بنیاد بین‌المللی سنگاپور نیز کتابخانه‌های دیگر مانند کتابخانه‌های صوتی و کتابخانه‌های سیار را برای پرورش کودکان راه‌اندازی کرده‌اند. در آفریقا نیز، پروژه‌ای به نام پروژه کتابخانه آفریقایی بیش از ۱۴۱۱ کتابخانه را از سال ۲۰۰۵ تأسیس کرده است (African Library Project, 2021)

مطالعات کمی و کیفی در مورد وضعیت کتابخانه‌های غیردولتی روستایی در چین بیانگر آن است که بیش از ۲۰۰۰۰ کتابخانه غیردولتی توسط ۵۱ سازمان غیردولتی در چین ساخته شده است که عمدتاً در مناطق روستایی فقیر توزیع شده‌اند و خدمات مختلفی را ارائه می‌دهند و به‌طور مؤثر محیط مطالعه محلی را بهبود بخشیده‌اند (Qiu Wang, 2011) باوجود فعالیت‌ها و تحقیقات فراوان بر روی کتابخانه‌های روستایی در سطح جهانی، استراتژی‌ها و تلاش‌ها برای حمایت از این کتابخانه‌ها برای خدمت‌رسانی بهتر به جوامع روستایی و عشایری در کشور ایران هنوز مغفول واقع شده است.

اقدام پژوهی در کتابداری و اطلاع‌رسانی

رویکردهای تحقیق کیفی که برای بررسی عمیق موضوعات و درک مطالعات غنی‌تر مناسب هستند، اغلب در زمینه کتابداری و اطلاع‌رسانی استفاده می‌شوند (Mulliken & Djeno, 2017). (Wakimoto, 2013) نشان داد که روش‌های اقدام پژوهی در تحقیقات کتابداری محبوب‌تر می‌شوند. در این زمینه، اقدام پژوهی یا اقدام پژوهی مشارکتی به دلیل گفتگو کردن، کنش گر بودن و سازنده بودن در مورد برخی از مسائل خاص پژوهشی برجسته می‌شود (Bryant, 1985) اقدام پژوهی اولین بار توسط کرت لوین در دهه ۱۹۴۰ پیشنهاد شد، اقدام پژوهی محققان و پزشکان را در یک تیم اقدام کارآمد برای حل مشکلات ترکیب می‌کند (Lewin, 1946). مشخصه آن مشارکت افراد در کل فرآیند تحقیق و تأکید بر قابلیت عمل‌گرایی است (Lazes, 1991).

Whyte, Greenwood, & می‌کند تا گفتمان‌های خود را بسازند و با محققان درگیر شوند (Fine & Torre, 2006) در مقایسه با سایر روش‌های تحقیق، در اقدام پژوهی به رفتار و بیان افراد تحقیق توجه بیشتری می‌شود و انتظار می‌رود آزمودنی‌ها در مراحل مختلف پروژه تحقیقاتی شرکت کنند (Borda, 2011)

(Sykes, 2013) دستورالعمل‌هایی را برای اقدام پژوهی ارائه کرد که در ارزیابی کتابخانه‌های مدارس استفاده می‌شود. (Turner and Gorichanaz, 2018) از روش مشارکتی-عملی در پروژه‌های استفاده کردند تا بفهمند چگونه کتابخانه‌ها، نیازهای اطلاعاتی افراد محروم را برآورده می‌کنند و چگونه می‌توان چنین خدماتی را بهتر طراحی و ارزیابی کرد. آن‌ها از روش‌های خاصی مانند مصاحبه، مشاهده، نظرسنجی و گروه‌های کانونی برای جمع‌آوری داده‌ها برای تحقیق استفاده کردند. هنگامی که روش‌های اقدام پژوهی به کار گرفته می‌شود، فرآیند اقدام پژوهی موضوع کلیدی است. (Lewin, 1946) ادعا کرد که اقدام پژوهی یک فرآیند خطی ساده نیست، بلکه یک فرآیند مارپیچی و بازگشتی است که شامل سه مرحله اصلی مانند برنامه‌ریزی، اقدام و حقیقت‌یابی است. یک چرخه اقدام پژوهی باید از پنج مرحله تشکیل شده باشد: تشخیص، برنامه‌ریزی برای اقدام، اقدام، ارزیابی و مشخص کردن یادگیری.

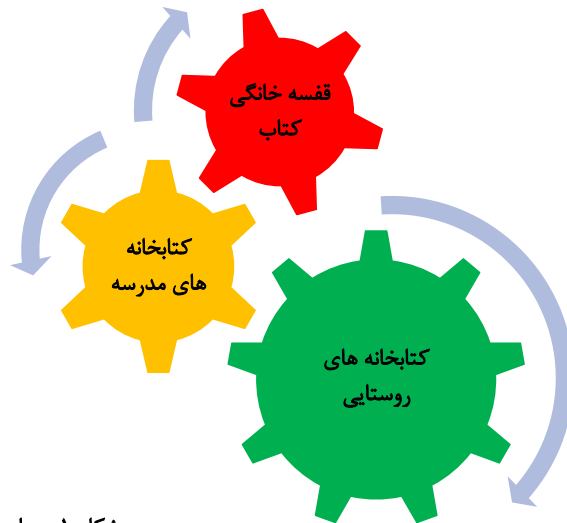
روش‌شناسی

در پژوهش حاضر از روش اقدام پژوهی استفاده گردید بدین دلیل که ویژگی‌های خاص اقدام پژوهی به محققین این امکان را می‌دهد تا پتانسیل موجود در محیط روستایی-عشایری را در نظر بگیرند، زمینه‌ای محکم برای کار با شرکت‌کنندگان محلی ایجاد کنند و داده‌ها را از کودکان محلی و سایر منابع مرتبط جمع‌آوری کنند. علاوه بر این، اقدام پژوهی روشی مؤثر برای کاوش در خدمات کتابخانه‌ای خاص است (Turner & Gorichana, 2018). هنگامی که صحبت از مطالعه کودکان در مناطق توسعه‌نیافته می‌شود، کاربرد عملی و توانمندسازی افراد محروم به‌اندازه نتایج نظری ضروری است.

تنظیم پروژه و جمع‌آوری داده‌ها

برای انجام اقدام پژوهی، پروژه‌ای با مشارکت کتابخانه‌های عمومی شهرستان، کتابخانه مدرسه‌ای و قفسه‌های کتاب در ۴ روستا انجام شد. برای این پروژه، «کتابخانه‌های عمومی» به کتابخانه‌های آزاد اطلاق می‌شود که توسط نهادهای دولتی تأسیس شده‌اند، «کتابخانه‌های مدرسه‌ای» به کتابخانه‌های برپاشده در کلاس‌های درس مدارس روستایی و «قفسه‌های خانگی کتاب» به کتابخانه‌های موجود در خانه‌های روستاییان اشاره می‌نماید.

در این پروژه تحقیقاتی، چارچوب عملی برای ایجاد فضای مطالعه بهتر برای کودکان روستایی-عشایری طراحی شد. بر اساس تحقیقات قبلی و بررسی پیشینه پژوهش در مورد وضعیت خواندن کودکان روستایی-عشایری و نیاز به خواندن، در ابتدا یک چارچوب عمل سه مرحله‌ای و دوساله پیشنهاد شد و در چرخه‌های عمل قرار گرفت (شکل ۱). در این اقدام مصاحبه با بچه‌ها و والدین آن‌ها قبل از انجام مصاحبه، رضایت آگاهانه همه شرکت‌کنندگان دریافت شد.

شکل ۱. چهارچوب عملی پژوهش

در این چهارچوب کتابخانه‌های عمومی با کتابخانه مدرسه‌ای و قفسه‌های خانگی کتاب و از سوی دیگر کتابخانه مدرسه‌ای با قفسه‌های کتاب در کلاس‌ها به هم پیوستند و یک سیستم مطالعه تعاملی به‌عنوان روشی مؤثر در ارتقای سطح سوادآموزی کودکان روستایی، تشکیل دادند. داده‌های تحقیق به‌صورت کیفی جمع‌آوری شد که حاصل از مصاحبه بود و شامل مصاحبه‌هایی بود که چندگانه و عمیق با کتابداران، اولیا دانش‌آموزان، مصاحبه‌گروهی با مدیران و معلمان و به‌صورت تصادفی صورت گرفت. لازم به ذکر است که در سال اول به علت مشکلات همه‌گیری کوید-۱۹ و اعمال قرنطینه‌های منطقه‌ای و غیرحضور بودن آموزش پیگیری و اجرای طرح اغلب به‌صورت تلفنی و از راه دور بود.

فرایند اقدام پژوهی

اقدام پژوهی صورت گرفته بر اساس مدل پنج مرحله‌ای (Susman and Evered's, 1978) انجام شد، مراحل پنج‌گانه این مدل عبارت‌اند از: تشخیص، برنامه‌ریزی برای اقدام، اقدام، ارزیابی و مشخص کردن یادگیری.

مرحله اول. تشخیص

به‌منظور درک وضعیت مطالعه کودکان روستایی، اولین چرخه اقدام پژوهی در روستاهای عشایری شهرستان آغاز شد. هنگامی که تیم تحقیقاتی برای شرکت در مراسم دهه فجر به یکی از این روستاها دعوت شدند، از این فرصت استفاده کردند و تحقیقات اولیه را انجام دادند. آن‌ها در طول روز با شش کودک محلی و هشت تن از روستاییان بزرگسال مصاحبه کردند و یک سمینار دوساعته در کتابخانه با دو معلم مدرسه و سه نفر از اهالی روستا برگزار کردند تا در مورد این موضوع صحبت کنند که چگونه در روستاها یک محیط مطالعه خوب بسازیم. مشکلات کلیدی در طول فرآیند مصاحبه و بحث تشخیص داده شد.

مشکل اصلی این بود که کودکان روستایی فاقد منابع خواندن مناسب بودند و باید محیط خواندن را بهبود می‌بخشید. همچنین دلیل اینکه چرا باید به‌جای بزرگ‌سالان بر روی کودکان متمرکز شد، نیز مورد بحث قرار گرفت. به‌عنوان بخشی از روند روستانشینی اغلب والدین اعم از مردان و زنان در طول روز و حتی شب‌ها در خارج از خانه مشغول فعالیت‌های کشاورزی و دام‌پروری هستند و اغلب آنان سطح سواد پایینی دارند و نمی‌توانند نظارت و همراهی آموزشی مطلوبی با فرزندان خود داشته باشند. بنابراین، کودکان عقب‌مانده به جمعیت اصلی تبدیل می‌شوند که به مطالب خواندنی نیاز دارند. مشکلات دیگر شامل توسعه دشوار کتابخانه‌های روستایی و دشواری سازگاری با بسیاری از سازمان‌های دولتی و غیردولتی بود که به مسائل فرهنگی آن چنانکه باید اهمیت نمی‌دهند.

مرحله دوم. برنامه‌ریزی برای اقدام

سه الزام برای فرآیند برنامه‌ریزی اقدام وجود داشت: عملیاتی بودن، اثربخش بودن و ارزشمند بودن. برای برآورده کردن این الزامات، یک چارچوب همکاری شامل مشارکت تیم تحقیقاتی، کتابخانه‌های دولتی سطح شهرستان و مدرسه ابتدایی در هر چرخه تحقیقاتی تشکیل شد. تیم تحقیقاتی دو اصل را برای اجرای پروژه طراحی کرد:

- ۱- اصل محلی سازی: اقدام باید با محیط محلی تطبیق داده شود.
- ۲- اصل کنترل و ارزشیابی: بازدید مجدد باید پس از یک سال اقدام، جهت ارزیابی و جمع‌آوری داده‌های تحقیقاتی به محل‌های تحقیقاتی صورت گیرد.

همچنین برای انتخاب کتاب‌ها نیز دو اصل ارائه شد:

- ۱- اصل انتخاب: محتوای کتاب‌ها باید منعکس‌کننده عشق، سرگرمی، داستان‌ها، رؤیاهای، خلقت و روشننگری باشد.

- ۲- اصل تناسب: تخصیص کتاب‌ها باید به اطلاعات خاص ارائه‌شده در فرم درخواست توسط یک کتابخانه خاص و مدرسه مربوط به آن بستگی داشته باشد.

مرحله سوم. اقدام عملی

بر اساس چهار گام کلیدی، اقدام عملی صورت گرفت.

- ۱- ارسال درخواست: درخواست توسط گروه اقدام پژوهی به کتابخانه دولتی فعال در سطح شهرستان ارسال شد. فرم درخواست به اطلاعات خاصی از روستاهای عشایری مانند وضعیت فعلی و انتظارات کتابخانه و مدرسه ابتدایی نیاز داشت. برای انتخاب و معرفی به کتابخانه عمومی شهرستان، کتابخانه روستایی باید سه شرط را داشته باشد: الف) مدیر مدرسه مایل به خدمات عمومی باشد و شبکه بین فردی محلی خوبی داشته باشد. ب) کتابخانه برای اهالی روستا به‌ویژه کودکان کتاب‌خوان رایگان و آزاد باشد؛ و ج) مدرسه در حوزه نظارتی تیم پژوهشی باشد تا ارزیابی‌های بعدی به‌صورت منظم صورت گیرد. نظر به این شرایط ۴ مدرسه مشمول این طرح قرار گرفت.

۲. تحقیق در محل: پس از بررسی اولیه و بحث در مورد فرم‌های درخواست ارسال‌شده، پژوهشگران یک بررسی میدانی از محل پژوهش انجام دادند. محققان با روستاییان تماس گرفتند و از روستا بازدید

کردند جایی که مدیر و نمایندگان روستا علاقه خود را به بهبود محیط مطالعه برای کودکان ابراز کردند. طی بررسی‌های انجام‌شده توسط تیم پژوهشی، قرارداد همکاری سه‌جانبه به امضا رسید که آغاز رسمی چرخه اقدام پژوهی بود. پس از تکمیل کار میدانی با تمام کتابخانه‌های عمومی و مدارس ابتدایی تفاهم‌نامه‌ای منعقد گردید.

۳. تخصیص کتاب، بهسازی کتابخانه‌های روستایی، تأسیس کتابخانه مدرسه‌ای: برای کتابخانه روستایی، ۵۰۰ تا ۶۰۰ جلد کتاب برای بهبود شرایط مطالعه اهدا شد و برای ۲ مدرسه روستایی و عشایری حاضر در طرح، ۱۰۰ کتاب و یک قفسه کتاب برای هر کلاس اعطا شد تا کتابخانه‌ی مدرسه‌ای ایجاد شود. درواقع راه‌اندازی کتابخانه در مدرسه نوآوری این پروژه نیست بلکه ایجاد کتابخانه‌ی مدرسه‌ای به‌گونه‌ای طراحی شده بود که بهترین تطابق را با موقعیت محلی داشته باشد. کتاب‌ها برحسب تقاضا توزیع شد و بر اساس اصل تخصیص کتاب، بر اساس سنین درجه‌بندی شد. این اقدام حمایتی دانش‌آموزان را قادر می‌ساخت تا با افزایش سن سطوح مختلف خواندن را تجربه کنند.

۴. پاداش دادن به خوانندگان ممتاز و ایجاد قفسه‌های خانگی کتاب: پس از تقریباً یک سال کارکرد هر دوره، ۱۰ تا ۲۰ خواننده ممتاز به‌عنوان نفرات برتر در مطالعه انتخاب شدند و با یک قفسه خانگی کتاب با ۲۰ تا ۳۰ کتاب جدید در هر دوره جایزه دریافت کردند. به‌این‌ترتیب، اقدام به ساخت قفسه‌های خانگی کتاب که به‌عنوان کتابخانه‌های خانگی عمل می‌کنند، در خانه‌های روستاییان مطرح شد. معیارهای انتخاب نفرات برتر بدین شکل بود:

الف) دانش‌آموز از خانواده‌ای نسبتاً فقیر باشد که در اولین سال اجرای پروژه در سواد خواندن و دانش عمومی پیشرفت‌هایی داشته است.

ب) دانش‌آموز متعهد گردیده بود که کتاب‌های موجود در قفسه کتابخانه را با هم‌کلاسی‌ها، همسایگان، اقوام و دوستان خود به اشتراک بگذارد.

مرحله چهارم، ارزیابی

برای ارزیابی اینکه آیا اقدام پژوهی مناسب و متعارف است، پنج معیار ارزیابی زیر پیشنهاد شده توسط (Davison, Martinsons, & Kock, 2004) در مرحله ارزیابی بررسی شدند.

الف) اصل توافق محقق-مشرتی: پژوهشگران و شرکت‌کنندگان بر روی یک رویکرد مناسب برای بهبود محیط مطالعه محلی توافق کردند و یک توافقنامه همکاری سه‌جانبه در هر مدرسه عشایری امضا کردند.

ب) اصل مدل فرآیند چرخه‌ای: فرآیند تحقیق مطابق با مدل اقدام پژوهی با مراحل تشخیص، برنامه‌ریزی اقدام، اقدام، ارزیابی و یادگیری خاص صورت گرفت.

ج) اصل تئوری: محققان نظریه اکوسیستم، کالاهای عمومی و سرمایه اجتماعی را برای تدوین نمونه اولیه پروژه تحقیقاتی اتخاذ کردند.

د) اصل تغییر از طریق اقدام: محققان و شرکت‌کنندگان از وضعیت فعلی و کمبود منابع برای مطالعه، کاملاً آگاه بودند و به‌طور مشترک گام‌های عملی مناسب برای تغییر این مشکل را طراحی و توسعه دادند.

ه) اصل یادگیری از طریق تأمل: اطلاعات به‌دست‌آمده در هر مرحله از اقدام پژوهشی استخراج و

دسته‌بندی گردید و محققان از تکنیک‌های کدگذاری مربوط به نظریه‌ی زمینه‌ای جهت تجزیه و تحلیل داده‌های مصاحبه استفاده نمودند.

یافته‌های کلی

(Sikora, Evans, & Kelley, 2019) اظهار داشتند که درگیر شدن کودکان در محیطی کتاب محور به پیشرفت تحصیلی، دستیابی و موقعیت شغلی بعدی آن‌ها کمک می‌کند. مطالعات دیگر حاکی از آن است که یک محیط مطالعه خوب با دسترسی راحت به کتاب و خدمات کتاب‌خوانی به‌طور مثبت با ارتقای سطح سواد مرتبط است. چنین تحقیقات قبلی پایه و اساس پروژه اقدام پژوهی برای تهیه کتاب برای کتابخانه‌های روستایی، مدارس و خانواده‌ها برای حمایت از مطالعه کودکان شد (به‌عنوان مثال، Clark, & Rumbold, 2019; et al Cremin, 2008). در چرخه اقدام پژوهی از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰، دو کتابخانه عمومی، ۴ مدرسه ابتدایی و ۳۷ خانواده روستایی دارای دانش آموزان کتاب‌خوان ممتاز با امانت و اهدای کتاب حمایت شدند. در مجموع ۳۲۷ جلد کتاب توسط این پروژه اهدا شد.

با کمک رابطان محلی، مانند اهالی روستا و معلمان، تیم تحقیقاتی دریافتند که افراد زیادی از جمله کودکان، والدین، معلمان و سایر روستاییان از کتاب بهره می‌برند از جمله ۴۶۰ نفر از کتابخانه‌ی مدرسه‌ای و ۵۷۴ نفر نیز از قفسه‌های خانگی کتاب استفاده نموده‌اند.

کودکان مناطق محروم جامعه اصلی پژوهش بودند که مستقیماً از محیط خواندن عمومی سود می‌بردند. در طول اقدام پژوهی، محققان نه تنها محیطی را فراهم کردند که کودکان روستایی کتاب‌های مناسبی برای خواندن داشته باشند، بلکه فعالیت‌های خواندن را در کتابخانه‌ها، مدارس و محله‌ها هدایت و ترویج کردند. رابطان محلی و معلمان وضعیت مطالعه دانش آموزان را پیگیری کردند و بازخوردهای منظم را برای تیم تحقیقاتی گزارش کردند. تیم تحقیقاتی همچنین داده‌ها را از طریق بازدیدهای پس از پروژه، مصاحبه با دانش آموزان و معلمان جمع‌آوری نمودند (جدول ۱).

جدول ۱. نمونه سؤالات مطرح شده در مصاحبه با کتابداران، مدیران، معلمان، دانش آموزان و...

مصاحبه‌شوندگان	سؤالات
کتابداران	مشکلات/چالش‌های اصلی در راه‌اندازی کتابخانه چیست؟ این پروژه چگونه به کتابخانه کمک می‌کند؟ آیا استفاده از کتابخانه کودکان پس از پروژه افزایش یافته است؟ تأثیر این طرح بر جوامع روستایی چیست؟
مدیران مدارس	تأثیر این طرح بر جوامع روستایی چیست؟ آیا قبل از پروژه، کتابخانه یا اتاق کتاب در مدرسه وجود دارد؟ آیا قفسه‌های کتاب در کلاس‌های درس قبل از پروژه وجود داشت؟ نظر شما در مورد ایجاد قفسه‌های کتاب در کلاس چیست؟ پروژه ساخت قفسه‌های کتاب در کلاس چه تغییراتی در مدرسه ایجاد کرده است؟
معلمان	نظر دانش آموزان شما در مورد کتاب‌های اهدایی چیست؟ نظر شما در مورد کیفیت کتاب‌های اهدایی چیست؟ قفسه کتاب چه تغییراتی در کلاس ایجاد کرده است؟
دانش آموزان	آیا می‌خواهید از کتابخانه روستایی کتاب امانت بگیرید؟ نظر شما در مورد قفسه‌های کتاب در مدرسه چیست؟ بعد از خواندن کتاب‌های موجود در قفسه کتاب مدرسه چه احساسی دارید؟ با خواندن کتاب چه چیزهایی یاد می‌گیرید؟
خوانندگان برتر	قفسه کتاب‌خانه برای شما چه معنایی دارد؟ آیا دوست دارید کتاب‌های خود را به همکلاسی‌ها یا همسایگان خود امانت دهید؟ چه تغییراتی در روابط شما با همکلاسی‌ها و همسایه‌هایتان بعد از اینکه یک قفسه کتاب در خانه‌دارید، رخ داده است؟ با خواندن کتاب چه چیزهایی یاد می‌گیرید؟
اولیا دانش آموزان ممتاز	نظر شما درباره خواندن کودکان از کتابخانه روستایی چیست؟ نظر شما درباره فعالیت‌های کتاب‌خوانی که توسط کتابخانه روستایی برگزار می‌شود چیست؟ نظر شما درباره راه‌اندازی قفسه کتاب در مدرسه چیست؟ نظر شما در مورد تأثیر قفسه‌های کتاب‌خانه بر خانواده شما چیست؟ نظر شما در مورد تأثیر قفسه‌های کتاب‌خانه بر جامعه شما چیست؟

برخی تغییرات پس از اجرای پروژه برای یک سال رخ داد، از جمله افزایش تعداد کتاب‌ها، گسترش تنوع فعالیت های خواندن و تغییر در دیدگاه والدین و جو جامعه. به‌طور خاص، محققان از ۴ مدرسه روستایی و عشایری به‌صورت منظم بازدید کردند؛ و با ۲ کتابدار از کتابخانه‌های عمومی، ۶ مدیر و ۱۲ معلم از مدارس ابتدایی روستایی، ۲۴ کودک روستایی شامل ۷ کتاب‌خوان ممتاز و ۵ نفر از والدینی نترات برتر که جایزه گرفتند، مصاحبه انجام شد.

فرآیند کدگذاری داده‌های مصاحبه به چهار بخش الف) کتابخانه‌های عمومی، ب) مدارس روستایی، ج) خانواده های روستایی و د) جوامع روستایی دسته‌بندی شد.

جدول ۱. اطلاعات دموگرافیکی مشارکت‌کنندگان

مشارکت‌کنندگان	بازه سنی	تعداد	سطح سواد
والدین	۴۶-۲۵ ساله	۵	سیکل تا لیسانس
کودکان روستایی	۱۲-۸ ساله	۲۴	ابتدایی
معلمان و مدیران	۵۲-۲۵ ساله	۱۸	لیسانس و فوق‌لیسانس
کتابداران عمومی	۳۵-۲۷ ساله	۲	لیسانس

برای پاسخگویی به سؤال پژوهش، ابتدا مفاهیم کلیدی مصاحبه‌ها ذکر شده، سپس بر اساس کدگذاری آزاد، محوری و انتخابی این مفاهیم دسته‌بندی می‌گردد. اهم اظهارات مصاحبه‌شوندگان به تفکیک به شرح ذیل می‌باشد:

والدین:

۱. در شرایط موجود که آموزش مجازی شده است، فرزندم دوست دارد بیشتر در کتابخانه روستا باشد.
۲. فرزندم بیشتر جذب فعالیت‌های کتاب‌خوانی در کتابخانه روستا شده است.
۳. شور و اشتیاق فرزندم در کتاب‌خوانی موجب شده تا ما هم به‌عنوان اولیا به سمت مطالعه برویم.
۴. اگرچه شرایط کرونایی محدودیت‌هایی را ایجاد کرده است، اما فرزندم برای مراجعه به کتابخانه و امانت گرفتن کتاب بسیار مشتاق است.
۵. در شرایط کرونایی که اعضای خانواده بیشتر در کنار هم بودیم، فرزندم تأکید می‌کرد تا در کنار هم کتاب بخوانیم.
۶. بچه‌ی من بیشتر از قبل صحبت می‌کند، دانش کودکان ما افزایش یافته است. به‌ندرت مثل قبل در روستا می‌چرخد.
۷. گاهی اوقات ما والدین نیز کتاب‌های کودکانمان که در قفسه کتابخانه گذاشته‌اند را می‌خوانیم و کتاب وسیله‌ای برای ارتباط عاطفی بین فرزندان و والدین تبدیل شده است.
۸. امیدوارم کتاب‌های مدرسه را بتوان امانت گرفت تا بچه‌ام بتواند در خانه بخواند.
۹. خوشحالم که فرزندم وقتی از مدرسه به خانه می‌آید می‌تواند برای ما داستان تعریف کند.
۱۰. تصور نمی‌کردم در شرایط کنونی بیماری کرونا که مدارس تعطیل شده‌اند، تمایل فرزندان من به خواندن بیشتر شود، بچه‌های من می‌خواهند قفسه‌های کتاب را در اتاق خوابش بگذارند.

جدول ۲. کدهای استخراج شده از مصاحبه با والدین

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
مهارت‌های درون فردی و بین فردی	شور و اشتیاق	علاقه‌مندی به خوانش، دوست داشتن خواندن، مشارکت در فعالیت‌های کتاب‌خوانی، تمایل به حضور در کتاب‌خانه، گرایش به مطالعه در بین اولیا، امانت گرفتن کتاب.
	ارتباط عاطفی	تعریف داستان در خانه، در کنار اعضای خانواده مطالعه کردن، بازگو نمودن داستان برای اعضای خانواده.
	ارتقای مهارت‌های خواندن	صحبت کردن با دیگران، افزایش دامنه لغات و اطلاعات.

کودکان روستایی:

۱. از اینکه می‌بینم کتاب‌های جدیدی در کتابخانه ما هست، بسیار هیجان‌زده شده‌ام.
۲. من می‌خواهم بعد از مدرسه از کتابخانه کتاب امانت بگیرم.
۳. اگر محدودیت‌های کرونایی مانع نشوند، تمایل دارم تا در فعالیت‌های کتابخانه شرکت کنم.
۴. من عاشق کتاب‌های جدید در کتاب‌خانه مدرسه هستم.
۵. من کتاب موردعلاقه‌ام را پیدا کرده‌ام، کاشکی زودتر مدرسه‌ها باز شوند.
۶. بسیاری از کتاب‌ها برای من جدید هستند و من به آن‌ها علاقه زیادی دارم.
۷. خیلی دوست دارم که محدودیت‌های کوید ۱۹ به اتمام برسد تا با همکلاسی‌هایم کتاب بخوانم.
۸. زمانی که کتاب می‌خوانم، احساس خیلی خوبی به من دست می‌دهد.
۹. من عاشق قفسه کتاب‌خانه کوچکم هستم.
۱۰. چون مدارس تعطیل شدند و ما اعضای خانواده بیشتر کنار هم هستیم با کمک پدر و مادرم کتاب‌خانه‌ی کوچکی را در اتاق خوابم گذاشتم.
۱۱. این مدت که آموزش‌های مدرسه مجازی بودند، من اکثر کتاب‌هایم را بیش از دو بار خواندم.
۱۲. من احساس می‌کنم باهوش‌تر از قبل هستم.
۱۳. من احساس می‌کنم که پیشرفت درسی من افزایش یافته است.
۱۴. احساس می‌کنم بیشتر از قبل اطلاعاتم افزایش یافته است.
۱۵. بسیاری از همسایه‌ها برای قرض گرفتن کتاب نزد من می‌آیند.
۱۶. با یک کتاب‌خانه کوچک در خانه، رابطه من با همکلاسی‌هایم هماهنگ‌تر شده است.
۱۷. زمانی که با دوستانم هستم، در مورد کتاب‌ها، موضوعات کتاب‌ها و. با همدیگر صحبت می‌کنیم.

۱۸. من با دو نفر از دوستانم که همسایه هستیم، قرار گذاشته‌ایم که آخر هر هفته خلاصه‌ی کتاب‌های خوانده‌شده را برای همدیگر بازگو کنیم.
۱۹. از کتاب‌های یاد گرفتم که با حیوانات مهربان باشم و بیشتر به محیط زندگی‌ام توجه کنم.
۲۰. کتاب‌ها به من یاد دادند که بیشتر به دیگران کمک کنم.

جدول ۳. کدهای استخراج‌شده از مصاحبه با دانش آموزان

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
مهارت‌های تحصیلی و زندگی	علاقه تحصیلی	علاقه‌مندی به مطالعه، امانت گرفتن کتاب، شرکت در فعالیت‌های کتابخانه، عشق به کتاب، علاقه‌مندی به داشتن کتاب.
	عملکرد تحصیلی	افزایش ساعت مطالعه، پیشرفت درسی، افزایش اطلاعات، مهارت خلاصه‌نویسی.
	احساس رضایت	داشتن هیجان مثبت و احساس مثبت به مطالعه، کتاب و کتابخانه، خود پنداره‌ی مثبت، اعتمادبه‌نفس.
	همبستگی اجتماعی	کنار هم بودن اعضای خانواده، ارتباط با همسایگان، هماهنگی با سایر دانش آموزان، ارتباط بیشتر با همسالان، کمک به دیگران، توجه به حفظ محیط‌زیست.

معلمان و مدیران مدارس روستایی:

- قبلاً رایج‌ترین فعالیت مهارت‌های زبان، جمله‌سازی، انشا نوشتن بود، ولی الان می‌توانم فعالیت‌های متنوع‌تری را ارائه دهم.
- دغدغه‌ی اصلی من این بود که در محدودیت‌های کرونایی موجود، دانش‌آموزانم از فعالیت‌های مطالعه عقب بیافتند، ولی خدا را شکر این اتفاق نیافتد.
- الان طوری دانش‌آموزانم پیشرفت کرده‌اند که گاهی اوقات فعالیت‌های گروهی خواندن را خودشان سازمان‌دهی می‌کنند.
- یکی از خبرهای خوبی که در شرایط اضطراب‌آور بیماری کرونا و آموزش‌های مجازی دریافت کرده‌ایم این بود که در خانه‌های روستا، کتاب‌خانه خانگی داریم و من بعد با خیال آسوده‌تری می‌توانم فعالیت‌های خوانداری و نوشتاری بدهم.
- بچه‌ها کتاب‌های جدیدی برای خواندن در مدرسه دارند و ما از این بابت بسیار خوشحالیم.
- ما معلمان هم دوست داریم از کتاب‌خانه کتاب امانت بگیریم و به‌نوعی اطلاعات خود را در زمینه ادبیات کودکان بروز رسانی کنیم.
- احساس می‌کنم که کتاب‌های بیشتری برای خواندن بچه‌ها بعد از کلاس وجود دارد و اوقات فراغت دانش‌آموزان به نحو مطلوب‌تری طی می‌شود.
- من می‌توانم از کتاب‌های جدید برای تدریس بهتر درس فارسی استفاده کنم.

۹. احساسم بر این است که فضای ادبی خاصی در مدرسه‌ام، ایجاد شده است.
۱۰. برایم محرز شده است که فعالیت خواندن کودکان فعال‌تر از قبل است.
۱۱. در فضای کنونی ایجاد شده، من هم بیشتر به مطالعه کردن راغب شده‌ام و از اینکه می‌بینم دانش آموزان روزبه‌روز پیشرفت می‌کنند، به وجد آمده‌ام.
۱۲. بهترین هدیه و بازخوردی که یک معلم دریافت می‌کند این است که زحماتش به بار نشست و دانش آموزان پیشرفت تحصیلی دارند. این بازخورد مثبت را الان خودم می‌بینم.
۱۳. وقتی مدرسه با کتاب‌های هدایی تیم تحقیقاتی غنی شد، بچه‌ها هیجان‌زده شدند و فریاد زدند: کتاب‌های جدیدی برای خواندن داریم!
۱۴. کتاب‌خانه موجود در خانه‌ها کمک کردند تا در آموزش‌های مجازی تنوع فعالیت داشته باشم.
۱۵. از زمانی که پیشرفت دانش آموزان را دیدم، من هم تکالیف فردی خلاقانه‌تری را طراحی کردم.
۱۶. از دانش آموزان استفاده کردم و کتاب‌خانه مدرسه را تجهیز کردم.

جدول ۴. کدهای استخراج‌شده از مصاحبه با معلمان و مدیران

کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی
تنوع فعالیت‌های خوانداری، تنوع فعالیت‌های نوشتاری، تکالیف خلاقانه.	فعالیت‌های اثربخش	
افزایش ساعات مطالعه، پیشرفت در خواندن، اوقات فراغت مطلوب، پیشرفت تحصیلی.	رضایت از پیشرفت دانش آموزان	
داشتن منابع جدید، داشتن کتاب‌های جدید.	تنوع منابع در دسترس	
افزایش مطالعه معلمان و مدیران، بروز رسانی اطلاعات معلمان، فضای ادبی در مدرسه، مدرسه ادبی، تجهیز کتاب‌خانه مدرسه.	مدرسه خوانا	مدرسه پدیدآورنده

کتابداران عمومی شهری:

۱. قبلاً کتاب‌های کودک در کتابخانه کمتر وجود داشت ولی با توجه به تقاضای کودکان، اولیا و معلمان کتاب‌های جدید مرتبط با کودکان را تهیه کردیم.
۲. قبلاً حضور کودکان در کتابخانه کم‌رنگ بود ولی خدا را شکر در حال حاضر روند رو به رشدی را ملاحظه می‌کنیم.
۳. در دوران محدودیت‌های کرونایی، با توجه به تعطیلات پیش‌آمده برخی از کودکان و خانواده‌ها متقاضی کتاب در قالب pdf بودند تا از این طریق به کتاب دسترسی پیدا نمایند.
۴. با یک حساب سرانگشتی می‌توان گفت که میزان مطالعه افزایش پیدا کرده و متقاضیان روستا برای امانت گرفتن کتاب زیاد مراجعه می‌نمایند.
۵. افزایش تقاضا برای امانت گرفتن کتاب موجب شده تا از منابع کتاب‌خانه غنای بیشتری یابند.

جدول ۵. کدهای استخراج‌شده از مصاحبه با کتابداران کتابخانه‌های عمومی

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
کتابخانه سیر روستایی	کتابخانه مؤثر	افزایش تقاضا برای کتاب، امانت گرفتن کتاب، حضور مطالعه کنندگان، افزایش میزان مطالعه، کتاب‌های غنی
	کتابخانه مجازی	نسخه الکترونیکی کتاب، مطالعه از راه دور
	فضای ادبی	توسعه فرهنگ روستایی

بر مبنای تحلیل و کدگذاری سه‌گانه برآمده از اظهارات مصاحبه‌شوندگان، از طریق والدین مشارکت‌کننده عامل مهارت‌های درون فردی و بین فردی (با تأکید بر مقوله‌های شور و اشتیاق، ارتباط عاطفی و ارتقای مهارت‌های خواندن)؛ از طریق کودکان مشارکت‌کننده عامل مهارت‌های تحصیلی و زندگی (با تأکید بر مقوله‌های علاقه تحصیلی، عملکرد تحصیلی، احساس رضایت و همبستگی اجتماعی)؛ از طریق معلمان و مدیران مشارکت‌کننده عامل مدرسه‌یادگیرنده (با تأکید بر مقوله‌های فعالیت‌های اثربخش، رضایت از پیشرفت دانش‌آموزان، تنوع منابع در دسترس، مدرسه‌خوانا) و از طریق کتابداران کتابخانه‌های عمومی عامل کتابخانه‌سیار (با تأکید بر مقوله‌های کتابخانه مؤثر و کتابخانه مجازی و توسعه فرهنگ روستایی) شناسایی و دسته‌بندی گردیدند (جداول ۲، ۳، ۴ و ۵).

مدارس روستایی

کتابخانه‌ی مدرسه‌ای هم بین دانش‌آموزان و معلمان مورد توجه قرار گرفت و مدارس ابتدایی روستایی را برای توسعه فعالیت‌های خواندن فعال کرد. پیش‌ازین، کتابخانه‌های مدارس با تعداد کمی از کتاب‌های عمدتاً قدیمی پر شده بود. بسیاری از کتابخانه‌های مدارس فقط یک بعدازظهر در هفته باز می‌شوند و دسترسی دانش‌آموزان را دشوار می‌کرد. وقتی کتابخانه‌ی مدرسه‌ای در هر کلاس درس با کتاب‌های هدایی که نیازهای سطوح مختلف پایه را برآورده می‌کرد قرار داشت، بچه‌ها بیشتر کتاب‌های مورد نیاز خود را دریافت می‌کردند. همچنین معلمان می‌توانستند در هنگام تدریس درس خواندن و انجام فعالیت‌های خواندن، مطالب مناسبی را بیابند. پس از ایجاد کتابخانه‌ی مدرسه‌ای، ۵۰ درصد از معلمان گزارش دادند که می‌توانند از کتاب‌های جدید برای اجرای کلاس خواندن استفاده کنند. همچنین، در مصاحبه‌ها، پس از ایجاد کتابخانه‌ی مدرسه‌ای، اکثر معلمان (۸۷٪) گزارش دادند که کودکانی را دیدند که برای امانت گرفتن کتاب عجله داشتند. بدین طریق یک فضای ادبی برای دانش‌آموزانی که از خواندن لذت می‌بردند ایجاد شد. افزایش مطالعه معلمان و مدیران، بروز رسانی اطلاعات معلمان، فضای ادبی در مدرسه، مدرسه ادبی، تجهیز کتابخانه مدرسه ارتباط مثبت و مؤثری را بین خانواده‌ها و معلمان شاغل در مدرسه موجب شده بود. همچنین کتابخانه مدرسه نه تنها مکانی برای یادگیری و مطالعه کودکان پس از مدرسه فراهم کرد، بلکه به‌عنوان مکانی امن برای اقامت کودکان نیز عمل کرد؛ بنابراین، کتابخانه‌ها توسط برخی والدین به‌عنوان مدرسه در نظر گرفته شد.

خانواده‌های روستایی

محققان از ۷ خانواده روستایی که جایزه کتاب و قفسه خانگی کتاب دریافت کرده بودند بازدید کردند و دریافتند که قفسه‌های برنده جایزه در مکان کاملاً برجسته‌ای از خانه آن‌ها، معمولاً در اتاق نشیمن قرار داده شده است. از طریق مصاحبه با کودکان و والدین آن‌ها، تیم تحقیقاتی دریافتند که والدین نیز کتاب‌های کودکان را در قفسه‌های خانه خود می‌خوانند و فرصت‌های بیشتری را برای والدین و فرزندان برای مطالعه با هم گزارش کردند. از یک سو، مطالعه در خانه، زندگی کودکان را پس از مدرسه غنی می‌کند. با مقایسه مطالعه قبل و بعد از پروژه، تعداد کتاب‌های فوق برنامه‌ای که کودکان مطالعه می‌کنند در همه روستاها افزایش یافته است. علاقه‌مندی به خوانش، دوست داشتن خواندن، مشارکت در فعالیت‌های کتاب‌خوانی، تمایل به حضور در کتابخانه، گرایش به مطالعه در بین اولیا، امانت گرفتن کتاب شور و اشتیاق کودکان در راستای مطالعه و کتاب‌خوانی را افزایش داده بود.

افزایش دسترسی به کتاب‌های جدید و جالب نتایج مثبتی را برای بسیاری از کودکان به همراه داشت از جمله تنوع فعالیت‌های خوانداری، تنوع فعالیت‌های نوشتاری، تکالیف خلاقانه، افزایش ساعات مطالعه، پیشرفت در خواندن، اوقات فراغت مطلوب، پیشرفت تحصیلی. در مصاحبه‌ها، بیشتر کودکان احساس کردند باهوش‌تر از قبل و احساس می‌کنند که عملکرد تحصیلی آن‌ها بهبود یافته است. برای بسیاری از کودکان، خواندن به عنوان بخشی از زندگی قلمداد شده که به جبران کمبود محبت خانوادگی آن‌ها نیز کمک کرده است. از سوی دیگر، قفسه کتابخانه نیز والدین را به مطالعه تشویق می‌کرد و مطالعه موجب گردید که روحیه و روش‌های آموزشی آن‌ها تغییر یابد. همچنین در خصوص وضعیت محدودیت تعاملات در مدرسه و مکان‌های عمومی به علت کوید-۱۹ این مطالعه کتاب بود که در خانواده‌های منتخب موجب کاهش تنش بین فرزندان شده و سرگرمی مفرحی را ایجاد کرده بود.

جوامع روستایی

از آنجایی که این پروژه فضای جامعه، فضای یادگیری (مدارس روستایی) و فضای زندگی (خانواده‌های روستایی) را در یک سیستم مطالعه ادغام کرد، فعالیت‌های کتاب‌خوانی شروع به حرکت به فضای عمومی و خصوصی جوامع روستایی کرده است به طوری که افزایش تقاضا برای کتاب، امانت گرفتن کتاب، حضور مطالعه کنندگان، افزایش میزان مطالعه، کتاب‌های غنی توسط اهالی رو به رشد بوده است. این پروژه نه تنها توسعه فرهنگ روستایی را ترویج کرد، بلکه چشم‌انداز معنوی کل جامعه روستایی را بازسازی کرد و دیدگاه به اصطلاح روستای ادبی را شکل داد. تغییرات مثبتی در جوامع روستایی اتفاق افتاد: در مصاحبه‌های پروژه، کتابداران دریافتند که فضای ادبی بیش از پیش در حال توسعه است، روستاییان بیش از پیش به مسائل فرهنگی توجه می‌کنند. سواد خواندن و یادگیری کودکان در اوقات فراغت به موضوع داغ والدین تبدیل شده بود. بیشتر والدین خاطرنشان کردند که دعوا بین کودکان در روستا نسبت به قبل کمتر شده است.

بحث

مطالعات قبلی نشان داده است که کتابداران روستایی با چالش‌های مختلفی در خدمات اجتماعی و مشارکت اجتماعی مواجه بودند (به عنوان مثال Reid & Howard, 2016) و چنین چالش‌هایی در زمینه

ترویج مطالعه کودکان در مناطق روستایی پدیدار شد. یافته‌های این پژوهش، نتایج برخی تحقیقات قبلی را تأیید کرد، مانند اظهارات والدین و محیط خانه برای آموزش اولیه خواندن و پرورش علاقه به خواندن ضروری است (Clark & Rumbold, 2006). اقدام پژوهی حاضر، همچنین راه‌حل‌ها و راهبردهای جدیدی را برای چالش‌های ترویج خواندن برای کودکان روستایی پیشنهاد کرد. پنج موضوع شناسایی شده است که تیم تحقیقاتی استفاده از آن‌ها را به‌عنوان اصول راهنما در اجرای پروژه‌های مشابه توصیه می‌نماید.

بومی‌سازی کلید موفقیت پروژه است

اینکه آیا این پروژه تحقیقاتی می‌تواند سواد خواندن کودکان را در روستاها ارتقا دهد یا نه به دو عامل بستگی دارد: الف) کتابخانه موجود در جامعه محلی که در آن کتابدار تحصیل کرده و مایل به خدمت به رفاه عمومی است. و ب) یک مدرسه ابتدایی محلی با مدیر موافق با اهداف پروژه و متعهد به همکاری در اجرای پروژه که نیاز به بهبود محیط خواندن خود دارد. کتابدار یک کتابخانه از نخبگان فرهنگی جامعه روستایی و مدیر یک دبستان ساکنان دار آموزش ابتدایی در روستاها است. مشارکت و همکاری مستقیم آن‌ها باعث می‌شود که پروژه ترویج کتاب‌خوانی واقعاً نیازهای روستایی را برآورده کند و در محیط روستایی ادغام شود.

کودکان به مواد خواندنی مناسب نیاز دارند

انتخاب و تخصیص کتاب برای این طرح باید مطابق با نیازهای کودکان روستایی باشد. یکی از معلمان دبستان در مصاحبه گفت که وقتی مدرسه با کتاب‌های هدایی تیم تحقیقاتی غنی شد، بچه‌ها هیجان‌زده شدند و فریاد زدند: «کتاب‌های جدیدی برای خواندن داریم» در پس این واکنش این واقعیت نهفته است که کتاب‌های هدایی به مناطق روستایی همیشه جدید و مورد استقبال قرار نمی‌گیرند، برخی از آن‌ها از پشته‌های قدیمی انتشارات یا کتاب‌های مستعمل جمع‌آوری شده از مناطق شهری توسط سازمان‌های غیردولتی می‌آیند. علاوه بر این، حتی کتاب‌های تازه منتشر شده دست‌اول هم همیشه برای کودکان مناسب نیستند؛ بنابراین باید کتاب‌های انتخاب شده توسط متخصصان در اختیار کودکان روستایی قرار گیرد. به این ترتیب، کودکان نه تنها می‌توانند کتاب‌های متنوعی مانند کتاب‌های پاپ‌آپ برای تحریک قوه تخیل و کنجکاوای خود داشته باشند، بلکه می‌توانند محتوای متنوعی از کتاب‌ها را نیز برای لذت بردن از سفر خواندن در سنین مختلف داشته باشند.

کودکان به محیط‌های مطالعه طراحی شده نیاز دارند

کتاب‌ها و قفسه‌ها صرفاً می‌توانند محیط‌های فیزیکی برای خواندن کودکان فراهم نمایند، اما برای برانگیختن علاقه کودکان به خواندن، نیازمند محیط‌هایی یادگیری هستیم که دانش‌آموزان را در فرایند مطالعه درگیر نماید، مانند طراحی فعالیت‌های خواندن. در طی بازدید میدانی، تیم تحقیقاتی متوجه شدند که دانش‌آموزان در برخی مدارس از برش‌های کاغذ، نقل‌قول‌های معروف خواندن و تصاویر مختلف برای آرایش گوشه‌های کتاب‌خانه‌ی مدرسه استفاده می‌کنند و فضای مطالعه‌ای سرزنده و جذاب ایجاد می‌کنند. این طراحی خودجوش و خلاقانه‌ی فضا، منجر به ایجاد کلاس‌های درس جذاب‌تر و ایجاد فضای خواندنی جذاب‌تر شد. علاوه بر این، فعالیت‌های خواندنی که توسط معلمان مدرسه سازمان‌دهی شده بود، مانند مسابقات قصه‌گویی نیز به فعال شدن توسعه سواد خواندن در مدرسه کمک کرد. فعالیت‌های طراحی شده،

کتابخانه‌ی مدرسه‌ای را بسیار فراتر از مجموعه‌ای از کتاب‌ها ساخته است.

پشتیبانی و پیگیری ضامن توسعه پایدار پروژه است

برای توسعه پایدار، لازم است پس از توزیع کتاب در کتابخانه‌های عمومی، مدرسه‌ای و خانه‌ها، حمایت‌های بعدی و پشتیبانی صورت گیرد. پشتیبانی می‌تواند مشتمل بر دو نوع باشد: اول، راهنمایی‌های حرفه‌ای باید در بازدیدهای میدانی ارائه شود. به‌عنوان مثال، در یک بازدید مجدد از یکی از دبستان‌ها، پیشنهادها زیر برای اجرای کتابخانه‌ی مدرسه‌ای ارائه شد: خوانندگان جوان باید آموزش ببینند تا قفسه‌های کتاب را خود مدیریت کنند. معلمان باید از زمان خودآموزی صبحگاهی استفاده کنند یا دوره خاصی را برای اجرای کلاس‌های خواندن دستی به روش برنامه‌ریزی‌شده تنظیم کنند و مدیر مدرسه باید در سازمان‌دهی فعالیت‌های کتابخوانی مانند ساخت روزنامه‌های دست‌نویس و برگزاری مسابقه بلند خوانی حمایت کند. ثانیاً، تیم پژوهشی باید با ایجاد جوایزی برای ایجاد آموزش فرهنگی و فراهم کردن فرصت‌های یادگیری و آموزشی برای کتابداران، معلمان و دانش‌آموزان، روابط همکاری بلندمدت با مدرسه برقرار کند.

کتابخوانی در خانه، تکیه‌گاه ترویج خواندن در مناطق روستایی است

تیم پژوهشی این پژوهش، آخرین پیوند پروژه اقدام پژوهی را با پاداش دادن به خوانندگان ممتاز و گسترش مطالعه از مدرسه به مطالعه در خانه توسعه داد. در یک خانواده، قفسه کتاب‌خانه باعث بهبود ارتباط بین کودکان و والدینشان شد. کتاب‌ها، دنیای درونی بچه‌های محروم را غنی می‌کرد و تا حدودی جبران دوری والدین از خانه و ناتوانی در کمک به فرزندانشان در مسائل روزمره بود. کتاب‌های موجود در قفسه‌های کتاب‌خانه برای امانت گرفتن در محله در دسترس بود، بنابراین یک محیط مطالعه کوچک ایجاد شد. در جریان بازدید از ۷ خانواده روستایی، والدین اظهار داشتند که قفسه‌های کوچک خانه نه تنها به گسترش دانش کودکان کمک می‌کند، بلکه به‌عنوان رسانه‌ای برای ارتباط عاطفی عمل می‌کنند که می‌تواند روابط بین خانواده‌های روستایی را بهبود بخشد و روابط بین آن‌ها را تقویت کند. هنگامی که سواد خواندن در بین افراد روستا و خانواده‌ها توسعه یابد، تأثیرات بیرونی آن‌ها می‌تواند بیشتر باشد و به ایجاد دهکده ادبی کمک می‌کند.

فرآیند اقدام پژوهی اتخاذشده برای پروژه کتاب‌ها در کتابخانه‌های عمومی، کتابخانه‌ی مدرسه‌ای و قفسه‌های کتاب خانگی یک چارچوب عملی و منطقی با مجموعه‌ای از اصول کاری برای مطالعه و ترویج عادات خواندن و سواد خواندن کودکان در مناطق روستایی بود. سازمان‌ها یا گروه‌های تحقیقاتی که سوادآموزی را در مناطق روستایی مطالعه می‌کنند، ممکن است بخواهند این چارچوب را اتخاذ کنند. همچنین، با منابع اضافی و به اشتراک‌گذاری تجربه و چارچوب پروژه، می‌تواند مبنای پروژه‌های کتابخانه‌ای باشد که در روستاهای دیگر در و مناطق روستایی در بسیاری از کشورهای دیگر اتخاذشده است.

پژوهش حاضر همانند سایر پژوهش‌ها دارای محدودیت‌هایی است به‌عنوان مثال، طی فرآیند اقدام پژوهی، کتاب‌های جدید تخصیص‌یافته به کتابخانه‌های مدارس روستایی و خانواده‌های روستایی از طریق کمک‌های اجتماعی حمایت شد. مقدار کمک مالی به‌اندازه کافی برای حمایت از یک منطقه تحقیقاتی گسترده‌تر نبود؛ بنابراین، کاربرد این مطالعه محدود بوده و با جمع‌آوری بودجه بیشتر و اجرای چرخه‌های اقدام پژوهی بیشتر

قابل‌گسترش است.

قدردانی

از کتابداران کتابخانه‌های عمومی، معلمان مدارس روستایی، والدین خانواده‌های روستایی و کودکان دوست‌داشتنی از همه روستاهای مشارکت‌کننده در اقدام پژوهی، برای مشارکت و حمایت تشکر ویژه می‌کنیم.

ملاحظات اخلاقی

در جریان اجرای این پژوهش و تهیه مقاله کلیه قوانین کشوری و اصول اخلاق حرفه‌ای مرتبط با موضوع پژوهش از جمله رعایت حقوق آزمودنی‌ها، سازمان‌ها و نهادها و نیز مؤلفین و مصنفین رعایت شده است. پیروی از اصول اخلاق پژوهش در مطالعه حاضر رعایت شده و فرم‌های رضایت‌نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است و این مقاله قبلاً در هیچ نشریه‌ای اعم از داخلی یا خارجی چاپ نشده است و صرفاً جهت بررسی و چاپ به فصلنامه تدریس پژوهی ارسال شده است.

References

- Abbasi, A. (2017). Review and analysis of education goals based on Bahman Beigi's educational views: qualitative content analysis. *Journal of Teaching Research*, 6(3), 123-146. [In Persian].
- Abdoli, M. (2014). The challenge of nomadic migration and nomadic schools. *Journal of Theory and Practice in Curriculum*, 3, (5)5-22. [In Persian].
- African Library Project. (2021). About us. African Library Project. Retrieved June 19, 2020 from <https://www.africanlibraryproject.org/About-us/>.
- Ali, A. I. (2019). Challenges of Nomadi Pastoralists in Availing Primary Education to their Children, focusing on Hawd Region of Somaliland. *American Research Journal of Humanities. Social Science (ARJHSS)*. 2 (2), 28-47.
- Asif, M., & Yang, L. (2021). An investigation of the reading culture: the role of libraries to promote reading culture in Pakistan. *Journal of Language and Cultural Education*, 9(3) 40-62.
- Attaran, M., & Abdoli, M. (2011). The culture of nomadic school learning: Narratives of a teacher, *Journal of Curriculum Studies*, 7(25), 45-64. [In Persian].

Auriacombe, c j j. (2015). Closing the gap between theory and practice with action research. *African Journal of Public Affairs*, 8(3), 1-16.

Bichranlou, A., Ghafouri, M., & Mehraban, Z. (2016). The role of television in promoting study and reading in Iran. *Communication Research (Research and Measurement)*, 24(1), 120-93. [In Persian].

Borda, O. F. (2001). *Participatory (action) research in social theory: Origins and challenges*. In P. Reason, & H. Bradbury (Eds.), *Handbook of action research: Participative inquiry and practice*. London, England: SAGE Publications Ltd.

Bryant, C. G. A. (1985). *Positivism in social theory and research*. London, England: Macmillan.

Clark, C., & Rumbold, K. (2006). *Reading for pleasure: A research overview*. In National Literacy Trust. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED496343.pdf>.

Cremin, T., Mottram, M., Collins, F. M., Powell, S., & Drury, R. (2019). *Researching literacy lives: Building communities between home and school*. London, England: Routledge.

Davison, R., Martinsons, M. G., & Kock, N. (2004). Principles of canonical action research. *Information Systems Journal*, 14, 65–86.

Dent, V. F. (2013). A qualitative study of the academic, social, and cultural factors that influence students' library use in a rural Ugandan village. *The International Information & Library Review*, 45, 37–49.

Evans, M. D., Kelley, J., Sikora, J., & Treiman, D. J. (2010). Family scholarly culture and educational success: Books and schooling in 27 nations. *Research in Social Stratification and Mobility*, 28, 171–197.

Fine, M., & Torre, M. E. (2006). Intimate details: Participatory action research in prison. *Action Research*, 4, 253–269.

Gilpin, G., & Bekkerman, A. (2020). Households' public library use across the school calendar. *Library & Information Science Research*, 42, 101-012102.

Han, Y. J. (2016). *Blue book on the development of librarians in China: Rural libraries*. Beijing, China: National Library of China Publishing House.

Henri, J., Warning, P., & Angel, L. Y. H. (2008). The reading mandala: A scalable model for developing reading habits in children in rural China. *In International Association of School Librarianship. Selected Papers from the IASL Annual Conference*, 1–19.

Heydarzadegan, A., & Sandooghbaran, M. (2018). Educational opportunities for nomadic students of Sistan and Baluchistan: equal or unequal, 6(11), 159-175. [In Persian].

Hossain, Z. (2013). An analytical study of some NGOs'/NPOs' contributions by promoting library activities at disadvantageous areas in Vietnam to create potential and lifelong learners. *In Library Philosophy and Practice*. [In Persian].

Islam, S., & Ahmed, S. Z. (2012). Rural library services II: An empirical assessment of information provision in rural communities in northern districts of Bangladesh. *New Library World*, 113, 364–384.

Krolak, L. (2005). *The role of libraries in the creation of literate environments*. Retrieved from <http://www.ifla.org/files/assets/literacy-and-reading/publications/role-of-libraries-in-creation-of-literate-environments.pdf>.

LeMire, S., Sullivan, T. D., & Kotinek, J. (2019). Embracing the Spiral: An Action Research Assessment of a Library-Honors First Year Collaboration. *The Journal of Academic Librarianship*, 45(5), 20-42.

Lewin, K. (1946). Action research and minority problems. *Journal of Social Issues*, 2(4), 34-46.

Li, Y. N., Wang, Z. Z., & Zhang, X. F. (2020). Research on influencing factors of the adults' reading habits. *Library Journal*, 39(4), 37-49.

Lockwood, M. (2008). *Promoting reading for pleasure in the primary school*. London, England: Sage Publications Ltd.

Loh, C. E., & Sun, B. (2020). Cultural capital, habitus and reading futures: Middle-class adolescent students' cultivation of reading dispositions in Singapore. *British Journal of Sociology of Education*, 41, 234-252.

Mahmoudi Topkanlou, H., & Behrouzfar, H. (2021). Investigating and evaluating the state of using toys in the country's public libraries. *Information research and public libraries (Piyam Library)*, 27(1), 45-69. [In Persian].

Mahwasane, N. P. (2017). Conceptualizing the importance of libraries in student academic performance: A brief review. *Journal of Social Sciences*, 48, 259-266.

Mulliken, A., & Djenno, M. (2017). Faculty visions for teaching web accessibility within LIS curricula in the United States: A qualitative study. *The Library Quarterly*, 87, 36-54.

Ngugi, M. (2017). Participation of kenyan nomadic pastoralists in non-formal education. *European Journal of Education Studies*.

Nikkhah Farkhani, Z., Nemati Dagian, S., Mollamohammed Zamani, M., & Sheikhzadeh, M. (2021). Explaining the working experience of teachers in disadvantaged areas with the mediating role of job characteristics. *Educational and school studies*, 11(22), 324-299. [In Persian].

Olaniran, S. O. (2018). Almajiri education: Policy and practice to meet the learning needs of the nomadic population in Nigeria. *International Review of Education*, 64(1), 111-126.

Pourshalchi, H., Sharifi Rahnamo, S., & Fathi, A. (2021). The effectiveness of teaching using study strategies in the electronic education method on students' enthusiasm and academic vitality. *Teaching Research*, 9(4), 178-199. [In Persian].

Qadri, M., and Karamkar, S. (2013). *Curriculum and culture; Confrontations and conversations*. Tehran: Avai Noor. [In Persian]

Qiu, F. J., & Wang, Z. Z. (2011). Development report on aid and support of NGOs to non- government funded libraries. *Library and Information*, 31(6), 1-9.

Reid, H., & Howard, V. (2016). Connecting with community: The importance of community engagement in rural public library systems. *Public Library Quarterly*, 35, 188-202.

Rezai Sharif, A., Ganji, M., & Hajlo, N. (2011). The role of school libraries in connection with school and students' academic performance. *Academic Library and Information Research (Library)*, 45(56), 59-75. [In Persian].

Robins Jennifer. (2015). Action Research Empowers School Librarians. *School Library Research*, 18, 27-38.

Rozelle, S., & Hell, N. (2020). *Invisible China: How the urban-rural divide threatens China's rise*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

S'en'echal, M., & LeFevre, J. A. (2014). Continuity and change in the home literacy environment as predictors of growth in vocabulary and reading. *Child Development, 85*, 1552–1568.

Samsuddin, S. F., Shaffril, H. A. M., & Fauzi, A. (2020). Heigh-ho, heigh-ho, to the rural libraries we go! A systematic literature review. *Library & Information Science Research, 42*, 10099797-106. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2019.100997>.

Sikora, J., Evans, M. D. R., & Kelley, J. (2019). Scholarly culture: How books in adolescence enhance adult literacy, numeracy and technology skills in 31 societies. *Social Science Research, 77*, 1–15.

Smith, D. (2014). Collaboration between rural school and public youth services librarians. *New Library World, 115*, 160–174.

Susman, G. I., & Evered, R. D. (1978). An assessment of the scientific merits of action research. *Administrative Science Quarterly, 23*, 582–603.

Sykes, J. A. (2013). *Conducting action research to evaluate your school library*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.

Taghipour Zahir, A. (2012). *Curriculum planning of primary schools in the third millennium*. Tehran: Sir. [In Persian].

Turner, D., & Gorichanaz, T. (2018). Collaborative connections: Designing library services for the urban poor. *The Library Quarterly, 88*, 237–255.

Vuong, Q., La, V., Nguyen, T. T., Nguyen, M., Vuong, T., Vuong, H., & Ho, M. (2021). Impacts of parents and reading promotion on creating a reading culture: Evidence from a developing context. *Children and Youth Services Review, 131*, 106311103-113.

Wakimoto, D. K. (2013). Ethnographic methods are becoming more popular in LIS research. *Evidence Based Library and Information Practice, 8*, 96–98.

Wang, Z. Z., & Wu, H. H. (2010). Current status and prospects of folk nonprofit private libraries. *Journal of Library Science in China, 36*(5), 4–13.

Whyte, W. F., Greenwood, D. J., & Lazes, P. (1991). *Participatory action research: Through practice to science in social research*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.

Wood, J. (2013). *Creating room to read: A story of hope in the battle for global literacy*. New York, NY: Penguin.

Wu, H. H. (2012). *Independent librarianship in Chinese mainland*. In (Unpublished doctoral dissertation). Peking, China: Peking University.

Zizhou W., Xiaofang Z., & Ge Z. (2021). Creating a ubiquitous reading environment for children in undeveloped rural areas: An action research project. *Library & Information Science Research, Volume 43, Issue 4, (4)*, 17-29.